

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 40/2025-28

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej a sudcov Miroslava Duriša a Miloša Maďara (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného Advokátska kancelária Prachová & Pobijak, s. r. o., Pribinova 20, Bratislava, proti postupu Mestského súdu Bratislava II v konaní vedenom pod sp. zn. 59P/82/2017 takto

rozhodol:

1. Postupom Mestského súdu Bratislava II v konaní vedenom pod sp. zn. 59P/82/2017 **bolo porušené** základné právo sťažovateľa na prerokovanie jeho veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a jeho právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Sťažovateľovi **priznáva** finančné zadosťučinenie **2 000 eur**, ktoré mu **je** Mestský súd Bratislava II **povinný** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
3. Mestský súd Bratislava II **je povinný** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **713,96 eur** a zaplatiť ich právnej zástupkyňi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevychováje**.

Odôvodnenie:

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Ústavný súd uznesením č. k. I. ÚS 40/2025-9 z 30. januára 2025 prijal na ďalšie konanie v celom rozsahu ústavnú sťažnosť sťažovateľa, doručенú ústavnému súdu 4. decembra 2024, ktorou sa domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom mestského súdu v konaní o návrhu sťažovateľa na zmenu úpravy výkonu rodičovských práv a povinností k maloletej

vedenom pod sp. zn. 59P/82/2017. Zároveň navrhuje, aby mu ústavný súd priznal primerané finančné zadosťučinenie 8 000 eur a náhradu trov právneho zastúpenia.

2. Z ústavnej sťažnosti a vyžiadaného spisu mestského súdu vyplýva, že sťažovateľ podal 23. júna 2017 návrh na zmenu úpravy výkonu rodičovských práv a povinností k maloletej (rozšírenie styku) na bývalom Okresnom súde Bratislava II. Tri návrhy sťažovateľa na nariadenie neodkladného opatrenia vylúčil okresný súd na samostatné konania. Po pojednávaniach uskutočnených 31. januára 2018, 5. septembra 2018, 5. februára 2020, 8. júla 2020, 16. septembra 2020 (pojednávania nariadené na 21. máj 2018, 27. jún 2018, 11. marec 2020, 26. október 2020 a 3. marec 2021 sa neuskutočnili) a po nariadení znaleckého dokazovania a dvoch výsluchoch maloletej (20. február 2018, 13. júl 2020) okresný súd rozhodol rozsudkom z 19. mája 2021 tak, že návrhu sťažovateľa čiastočne vyhovel a zmenil úpravu styku s maloletou.

3. Proti rozsudku podali odvolania sťažovateľ i matka. Spis bol pôvodne predložený Krajskému súdu v Bratislave 15. decembra 2021, ktorý ho postúpil Krajskému súdu v Trnave (ďalej len „krajský súd“) 15. júna 2023. Ten spis predložil Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky z dôvodu nesúhlasu s postúpením. Napokon krajský súd uznesením z 5. septembra 2023 zamietol návrh matky na nariadenie neodkladného opatrenia a uznesením sp. zn. 13CoP/19/2023 z 12. decembra 2023 zrušil rozsudok okresného súdu a vec vrátil (po prechode výkonu súdnictva) mestskému súdu na ďalšie konanie. Podľa krajského súdu bol rozsudok vydaný predčasne, keďže nebolo vykonané dostatočné dokazovanie, ktoré mestský súd doplní).

4. Mestský súd po vrátení veci uznesením zo 16. apríla 2024 konanie prerušil z dôvodu realizácie výchovného opatrenia nariadeného v konaní vedenom na mestskom súde pod sp. zn. 59P/124/2023, ktorého výsledky mali mať význam pre rozhodnutie súdu v predmetnom konaní. Toto uznesenie bolo zrušené uznesením krajského súdu sp. zn. 13CoP/87/2024 z 21. augusta 2024, podľa názoru ktorého nebol na prerušenie konania dôvod. Následne sa na mestskom súde uskutočnil 28. novembra 2024 výsluch maloletej a 2. decembra 2024, 19. februára 2025 a 24. marca 2025 sa konali pojednávania. Ďalší termín pojednávania je nariadený na 4. jún 2025. V čase prerokovania ústavnej sťažnosti nie je o návrhu sťažovateľa právoplatne rozhodnuté.

II.

Argumentácia sťažovateľa

5. Sťažovateľ namieta, že do podania ústavnej sťažnosti mestský súd ani po siedmich rokoch od začatia konania právoplatne nerozhodol o jeho návrhu. Podľa jeho názoru mestský súd koná neefektívne, čoho dôkazom je napr. prerušenie konania po vrátení veci na ďalšie konanie. Zdôrazňuje význam napadnutého konania, ako aj skutočnosť, že ide o konanie, ktoré si vzhľadom na jeho predmet vyžaduje mimoriadnu starostlivosť. Konanie nemožno hodnotiť ako zložité, jeho predmetom je iba úprava styku a výživné.

III.

Vyjadrenie mestského súdu

6. Predsedníčka mestského súdu vo svojom vyjadrení k ústavnej sťažnosti nad rámec chronologického popisu priebehu napadnutého konania zdôrazňuje skutkovú zložitost' predmetného konania, ktorá je zjavná z rozsahu vykonávaného dokazovania, ako aj potreby nariadenia znaleckého dokazovania, vedenie paralelne prebiehajúcich konaní totožných účastníkov (o nariadenie neodkladného opatrenia, o nariadenie výchovného opatrenia) a v neposlednom rade

aj postup rodičov ako účastníkov konania a výrazný rodičovský konflikt. Nemožno opomenúť ani dĺžku odvolacieho konania v trvaní dvoch rokov. Pripomína objektívne skutočnosti ovplyvňujúce priebeh predmetného konania, najmä pandémie COVID-19 a obmedzenia v súvislosti s tzv. súdnou mapou. Mestský súd realizoval úkony smerujúce k realizácii styku prostredníctvom nariadeného výchovného opatrenia. Podľa názoru predsedníčky mestský súd postupoval s prihliadnutím na špecifiká predmetnej veci s osobitnou starostlivosťou napriek tomu, že dĺžka napadnutého konania sa môže zo všeobecného hľadiska javiť neprimeraná. Podľa jej názoru sťažovateľ prispel svojím konaním k predĺženiu konania, pripomína, že nepodal sťažnosť na prieťahy v konaní podľa zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Požadované finančné zadost'učinenie nepovažuje vzhľadom na judikatúru ústavného súdu za primerané.

7. V pripojenom vyjadrení zákonnej sudkyne rezonuje argument o dĺžke odvolacieho konania a radikálnej zmene pomerov v rodine a postojov maloletej od doby prvého rozsudku mestského súdu a skutočnosť, že výsledky doteraz vykonaného dokazovania nekorešponujú s aktuálnou situáciou.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

8. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (to platí, aj pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru – m. m. I. ÚS 304/2021, I. ÚS 444/2021)] je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom znamenajúcim nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím (m. m. II. ÚS 118/2019, I. ÚS 250/2020).

9. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prieťahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú (i) právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, (ii) správanie účastníka súdneho konania a (iii) postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) v rámci prvého kritéria prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa.

10. Ústavný súd uvádza, že napadnuté konanie nie je právne zložité, pretože konania o úprave výkonu rodičovských práv a povinností tvoria štandardnú a pomerne početnú súčasť rozhodovacej činnosti súdov, avšak pripúšťa, že konania s takýmto predmetom sú spravidla zložitejšie po skutkovej stránke, najmä v prípade, ak je (ako v prerokovanej veci) potrebné vykonať znalecké dokazovanie. O skutkovej zložitosti veci sťažovateľa svedčí aj existencia niekoľkých konaní tých istých účastníkov vo veciach rozhodovania o úprave práv a povinností k maloletej (o nariadení výchovného opatrenia a o návrhoch sťažovateľa i matky na nariadenie neodkladného opatrenia), ako aj existencia rozdielnych názorových postojov rodičov maloletej (porov. IV. ÚS 47/2023).

11. Súčasťou prvého kritéria je aj povaha prerokovanej veci. V tomto kontexte ústavný súd poukazuje aj na judikatúru ESLP, v súlade s ktorou ak sú predmetom konania vzájomné vzťahy

medzi rodičmi a deťmi, konaniu o týchto vzťahoch príslušné súdy majú venovať „mimoriadnu starostlivosť, pretože procesné omeškanie v takejto veci môže mať za následok *de facto* rozhodnutie o otázke predloženej súdu ešte pred samotným rozhodnutím príslušným súdom“ (k tomu pozri rozsudok ESLP vo veci H. proti Spojenému kráľovstvu, sťažnosť č. 9580/81, rozsudok z 8. 7. 1987, § 85) (porov. IV. ÚS 474/2022). Čo v okolnostiach predmetnej veci napokon potvrdzuje aj tvrdenie zákonnej sudkyne o radikálnej zmene pomerov v rodine od vydania v poradí prvého meritórneho rozsudku. Povaha tohto konania preto podmieňuje prísnejšie hodnotenie jeho priebehu ústavným súdom z toho hľadiska, či v ňom došlo nečinnosťou alebo neefektívnou činnosťou k zbytočným priet'ahom (III. ÚS 488/2022).

12. V správaní sťažovateľa neboli zistené žiadne skutočnosti, ktoré by výraznejšie vplývali na dĺžku napadnutého konania. K argumentácii predsedníčky mestského súdu o nevyčerpaní sťažnosti na priet'ahy v konaní podľa zákona o súdoch ústavný súd odkazuje na judikatúru ESLP, podľa ktorej takáto sťažnosť nie je považovaná za účinný prostriedok nápravy namietaných práv [pozri rozsudky vo veciach Ištván a Ištvánová proti Slovenskej republike z 12. 6. 2012, sťažnosť č. 30189/07, body 52 – 55 a 63 – 99, a Komanický proti Slovenskej republike (č. 6) z 12. 6. 2012, sťažnosť č. 40437/07, body 51 – 54 a 60 – 96], a preto ju pred podaním ústavnej sťažnosti nie je potrebné nevyhnutne aplikovať (porov. I. ÚS 38/2025).

13. Zo spisu mestského súdu sa ústavný súd presvedčil, že mu v napadnutom konaní nemožno vyčítať nečinnosť, no jeho postup sa vyznačuje istou mierou neefektívnosti.

14. Neefektívny postup je badateľný najmä zo samotnej dĺžky napadnutého konania, ktoré nie je ani takmer po ôsmich rokoch od jeho začatia (jún 2017) právoplatne skončené. Vo veciach starostlivosti súdu o maloletých vyžadujúcich výnimočnú starostlivosť nemožno bez ďalšieho takéto obdobie považovať za akceptovateľné.

15. Uvedomujúc si obdobie, počas ktorého nemal konajúci súd spis k dispozícii z dôvodu prebiehajúceho odvolacieho konania (od decembra 2021 do decembra 2023), ústavný súd pripomína, že k vydaniu v poradí prvého meritórneho rozsudku došlo až po štyroch rokoch od podania návrhu sťažovateľom a že ani rok a štyri mesiace po vrátení veci nie je dokazovanie ukončené a nasledujúce pojednávanie je nariadené na 4. jún 2025.

16. Neprimeranosť dĺžky napadnutého konania nemôže v okolnostiach predmetnej veci ospravedlniť ani existencia súbežne prebiehajúcich konaní medzi rovnakými účastníkmi, resp. nariadenie výchovného opatrenia v jednom z nich (faktická zložitost' veci).

17. Dôkazom neefektívnej činnosti je aj zrušenie meritórneho rozsudku odvolacím súdom z dôvodu nedostatočne vykonaného dokazovania (porov. I. ÚS 89/2025, III. ÚS 302/2024), ako aj zrušenie uznesenia o prerušení konania, na ktoré nebol podľa odvolacieho súdu dôvod.

18. V neposlednom rade ani dĺžku obdobia medzi pojednávaniami vykonanými 5. septembra 2018 a 5. februára 2020 nemožno ospravedlniť nariadeným znaleckým dokazovaním, keďže znalecký posudok bol konajúcemu súdu doručený už v apríli 2019.

19. V kontexte uvedeného ústavný súd dáva opakovane do pozornosti, že zbytočné priet'ahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou a nesústredenou činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty. Zároveň ústavný súd zdôrazňuje, že pod mimoriadnou starostlivosťou, ktorú má súd venovať konaniu vo veciach maloletých, nemožno rozumieť

priebežné vykonávanie procesných úkonov súdom, ale osobitnú dôležitosť v tomto type konania nadobúda predovšetkým kvalitatívna stránka týchto úkonov, ktoré by mali efektívne smerovať k usporiadaniu pomerov účastníkov konania, keďže záujem dotknutého maloletého dieťaťa, na ktorý sa má v konaní v prvom rade prihliadať, je mať kontakt s oboma rodičmi, pokiaľ sú riadne výchovne spôsobilí (porov. I. ÚS 99/2021, I. ÚS 368/2021).

20. Ústavný súd na doplnenie poukazuje na svoju judikatúru, podľa ktorej nie je možné prenášať technicko-organizačné problémy štátnych orgánov (zavedenie tzv. súdnej mapy) na účastníkov konania, čo platí o to viac, ak to má za následok porušenie ich základných práv alebo slobôd. Obdobne obmedzenia, ktoré si vyžiadala pandémia COVID-19, môžu mať nepriaznivý vplyv na vybavovanie vecí vnútroštátnymi súdmi, hoci to v zásade nemôže zbaviť štát všetkej zodpovednosti za nadmernú dĺžku predmetného konania (sťažnosť vo veci Q and R proti Slovinsku, č. 19938/20, rozhodnutie z 8. 2. 2022, § 80) (porov. napr. I. ÚS 61/2025).

21. Ústavný súd preto uzatvára, že napadnuté konanie vykazuje zbytočné priesťahy, ktorými došlo k porušeniu základného práv sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priesťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

V.

Príkaz konať a priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

22. Ústavný súd v náleze nesformuloval príkaz mestskému súdu konať bez zbytočných priesťahov [§ 133 ods. 3 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“)], keďže sťažovateľ v ústavnej sťažnosti taký návrh neuplatnil a ústavný súd je v tejto súvislosti viazaný rozsahom a dôvodmi ústavnej sťažnosti (§ 45 zákona o ústavnom súde).

23. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti navrhuje, aby mu ústavný súd priznal primerané finančné zadosťučinenie 8 000 eur. Ústavný súd vzhľadom na okolnosti posudzovanej veci považoval za potrebné priznať sťažovateľovi finančné zadosťučinenie, majúc pritom na pamäti, že cieľom priznania primeraného finančného zadosťučinenia je zmiernenie ujmy pocitovanej z porušenia základných práv alebo slobôd zaručených ústavou, resp. záväznou medzinárodnou zmluvou, nie získanie iného majetkového prospechu. Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných ESLP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu, ako aj na výšku priznávaného finančného zadosťučinenia v aktuálnych rozsudkoch proti Slovenskej republike (za roky 2023 a 2024).

24. Pri ustálení sumy finančného zadosťučinenia ústavný súd prihliadal primárne na celkovú dĺžku napadnutého konania, na fakt, že prebiehalo na dvoch stupňoch sústavy súdov, a zohľadnil jeho prednostnú povahu, ako aj jeho čiastočnú skutkovú zložitnosť. V okolnostiach prerokovanej veci preto považoval za primerané priznať sťažovateľovi finančné zadosťučinenie 2 000 eur (bod 2 výroku tohto nálezu) a vo zvyšnej časti jeho návrhu nevyhovelo (bod 4 výroku nálezu).

VI.
Trovy konania

25. Ústavný súd priznal sťažovateľovi podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 713,96 eur (bod 3 výroku tohto nálezu).

26. Ústavný súd priznal náhradu za dva právne úkony, t. j. prevzatie a prípravu zastupovania, podanie ústavnej sťažnosti v roku 2024. Odmena za jeden úkon právnych služieb za rok 2024 v zmysle § 11 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) predstavuje 343,25 eur a režijný paušál 13,73 eur (§ 16 ods. 3 vyhlášky).

27. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je mestský súd povinný uhradiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 Civilného sporového poriadku) označenej v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 9. apríla 2025

Jana Baricová
predsedníčka senátu